

משלי פרק ח

- (א) הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה:
 (ב) בראש מרומים עלי דרך בית נתיבות נצבה:
 (ג) ליד שערים לפי קרת מבווא פתחים תרנה:
 (ד) אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם:
 (ה) הבינו פתאים ערמה וכסילים הבינו לב:
 (ו) שמעו פי נגידים אדבר ומפתח שפתי מישרים:
 (ז) כי אמת יהגה חפי ותועבת שפתי רשע:
 (ח) בצדק כל אמרי פי אין בהם נפתל ועקש:
 (ט) כלם נכחים למבין וישרים למצאי דעת:
 (י) קחו מוסרי ואל כסף ודעת מחרוץ נבחר:
 (יא) כי טובה חכמה מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה:
 (יב) אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא:
 (יג) יראת ה' שנאת רע גאה וגאון ודרך רע ופי תהפכות שנאתי:
 (יד) לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה:
 (טו) בי מלכים ימלכו ורוזנים יחקקו צדק:
 (טז) בי שרים ישרו ונדיבים כל שפטי צדק:
 (יז) אני אהביה אהבי אהב ומשחרי ימצאנני:
 (יח) עשר וכבוד אתי הון עתק וצדקה:
 (יט) טוב פריי מחרוץ ומפז ותבואתי מכסף נבחר:
 (כ) בארח צדקה אהלך בתוך נתיבות משפט:
 (כא) להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא: פ
 (כב) יקוק קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז:
 (כג) מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ:
 (כד) באין תהמות חוללתי באין מעינות נכבדי מים:
 (כה) בטום הרים הטבעו לפני גבעות חוללתי:
 (כו) עד לא עשה ארץ וחוצות וראש עפרות תבל:
 (כז) בהכינו שמים שם אני בחוקו חוג על פני תהום:
 (כח) באמצו שחקים ממעל בעזוז עינות תהום:
 (כט) בשומו לים חקו ומים לא יעברו פיו בחוקו מוסדי ארץ:
 (ל) ואהיה אצלו אמוץ ואהיה שעשעים יום יום משחקת לפניו בכל עת:
 (לא) משחקת בתבל ארצו ושעשעי את בני אדם: פ
 (לב) ועתה בנים שמעו לי ואשרי דרכי ישמרו:
 (לג) שמעו מוסר וחכמו ואל תפרעו:
 (לד) אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום לשמר מזוזת פתחי:

(לה) כִּי מִצָּאֵי מִצָּאֵי חַיִּים וַיִּפֶּק רָצוֹן מֶה':
(לו) וְחֲטָאֵי חַיִּים נִפְשׁוּ כֹל מִשְׁנָאֵי אֶהְבּוּ מוֹת: פ

שו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן ג אות ז

והכהן הגדול מאחיו הגה"צ הבעל חפץ חיים ז"ל בספרו לקוטי הלכות על סוטה שדא נרגא כמעט בכל עיקרה של נהיגת הלכה זאת לאיסור לימוד תורה לנשים בזמן הזה, וכותב וז"ל: **ונראה דכל זה דוקא בזמנים שלפנינו שכל אחד היה דר במקום אבותיו** וקבלת האבות היה חזק מאד אצל כל אחד ואחד להתנהג בדרך שדרכו אבותיו וכמאמר הכתוב "שאל אביך ויגדך" בזה היינו יכולים לומר שלא תלמוד תורה ותסמוך בהנהגה על אבותיה הישרים, אבל כעת בעו"ה שקבלת האבות נתרופף מאד מאד וגם מצוי שאיננו דר במקום אבותיו כלל ובפרט אותן שמרגילין עצמן ללמוד כתב ולשון העמים בודאי מצוה רבה ללמוד חומש וגם נביאים וכתובים ומוסרי חז"ל כגון מסכת אבות וספר מנורת המאור וכדומה כדי שיתאמת אצלם ענין אמונתינו הקדושה דאל"ה עלול שיסורו לגמרי מדרך ד' ויעברו על כל יסודי הדת ח"ו עכ"ל.

גם לרבות בספר אשל אברהם (להגרא"י ניימרק ז"ל) בפירות הנושרין למס' סוטה ד' כ' העיר בנקודה זאת דמאז החל הקטב מרירי של כפירה וחמרנית לשרור ע"פ חוץ והוא צודד נפשות אי אפשר עוד להניח את בנות יעקב מבלי לגדלם על מעיינות התורה והיראה. וכן בספר מאזנים למשפט (להגר"ז סורוצקין שליט"א) סי' מ"ב האריך ג"כ ברעיון זה דעל תורה שבכתב אין שום פקפוק דמותר ללמוד בדור תהפוכות זה שהאמונה אבדה מרוב בני אדם, ואפי' בתורה שבע"פ מותרת ללמוד המסקנא האחרונה בלא קושיות ופירוקים, וההיפך מזה בזמנינו, כל מי שאינו מלמד את בתו דעת ד' ותוכן יהודי מקורי שישמשו כתריס בפני השפעת הרחוב, הרי הוא מלמדה ממילא את אותה התיפלות הממלאה עתה את חיי הרחוב ע"ש. אבל לפלא על שני גדולים אלה שהיה בהעלם מהם דברי החפץ חיים ז"ל הנ"ל ולא הביאוהו כיסוד נאמן לסברתם.

מסכת סוטה דף כא עמוד ב

ר' אליעזר אומר כל המלמד את בתו תורה מלמדה תיפלות. תיפלות ס"ד? אלא אימא כאילו למדה תיפלות. א"ר אבהו מ"ט דר"א דכתיב [משלי ח'] "אני חכמה שכנתי ערמה" כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומית ורבנן האי אני חכמה מאי עבדי ליה מיבעי ליה לכדרבי יוסי בר' חנינא דא"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן שנאמר אני חכמה שכנתי ערמה.

רש"י שם

לימדה תיפלות ס"ד וכי תורה תיפלות קרא לה

כאילו שמתוכה היא מבינה ערמומית ועושה דבריה בהצנע

חכמה תורה

שמעמיד עצמו ערום עליה שפירש מכל עסקים ונעשה עליה עני וחסר כל [ל"א שמשים עצמו ערום עליה גרסין] שמערים שיתקיים תורתו לקבוץ על יד וללמוד מכל אדם

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג

אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטווית, וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו, ואף על פי שיש לה שכר צוו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן, אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו למדה תפלות, במה דברים אמורים בתורה שבעל פה אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחלה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות.

לחם משנה שם

אשה שלמדה תורה וכו'. סוטה פרק היה נוטל (דף כא) אמרו שם במשנה אם יש לה זכות היתה תולה לה וכו' ואמרו שם בגמרא אילימא זכות דתורה הא אינה מצווה ועושה ואין לה שכר כשכר האיש. עוד אמרו שם כל המלמד את בתו תורה מלמדה תפלות (ורש"י ז"ל פירש כאילו למדה זנות ^לא גרסינן ליה ברש"י של ספרינו ^) והקשו בגמרא תפלות ס"ד אלא אימא כאילו למדה וכו' אמר רבי אבהו מאי טעמא דרבי אליעזר דכתיב אני חכמה שכנתי ערמה כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומית. ופי' רש"י שהאשה מתוכה היא מבינה ערמומית ועושה דברים (של זנות) בהצנע. ורבינו מפרש תפלות דברי הבל ומשלים וכן פירש בפירוש המשנה כמו שכתב כאן מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת כו' ולדידיה מפרש מימרא דר' אבהו בכה"ג דכיון שנכנסה באדם חכמה נכנסה בו ערמומית כלומר דוקא כשהיא נכנסת באדם נכנס בו ערמומית אבל כשהיא נכנסת באשה היא מוציאה לדברי הבל ונכנסת עמה שטות. וז"ש אני חכמה שכנתי ערמה דאני שאני איש אם יש לי חכמה אז שכנתי ערמה אבל באשה לא. ויש לפרש בדוחק בענין אחר וזה נ"ל נכון:

ספר חסידים סימן שיג

חייב אדם ללמוד לבנותיו המצות כגון פסקי הלכות, ומה שאמרו שהמלמד לאשה תורה כאלו מלמדה תפלות – זהו עומק תלמוד וטעמי המצות וסודי התורה. אותן אין מלמדין לאשה ולקטן, אבל הלכות מצות ילמד לה, שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמור שבת, וכן כל מצות כדי לעשות להזהר במצות. שהרי בימי חזקי' מלך יהודה אנשים ונשים גדולים וקטנים ידעו אפי' טהרות וקדשים, וזהו הקהל את העם האנשים והנשים והטף (דברים ל"א י"ב) וזהו "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם

זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מחוטב עציך עד שואב מימיך" (שם כ"ט י – י"א) כדי שידעו עבדים ושפחות פסקי המצות מה לעשות ומה שלא לעשות.

אבל לא יתכן לבחור ללמוד לבנות ואפי' האב עומד שם ושומר פן יתייחד, לא יתכן פן יתגבר יצרו עליו, או יצרה עליה וקול באשה ערוה, אלא האב ילמוד בתו ואשתו. והשונמית הולכת ושומעת הדרשה מפי אלישע שהרי אמר מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת (מ"ב ד' כ"ג) – מכלל דבחדש ושבת הולכות.

תוספות שם (מסכת סוטה דף כא עמוד ב) ד"ה בן עזאי אומר חייב אדם וכו'

ירושלמי דבן עזאי דלא כר"א בן עזריה דדריש (חגיגה דף ג) הקהל את העם האנשים והנשים והטף אנשים באו ללמוד נשים לשמוע ונראה דפי' דמצוה לשמוע הנשים כדי שידעו לקיים מצוה ולא משום שידעו שזכות תולה. מטרונה שאלה את ר' אלעזר מפני מה חטא אחת במעשה העגל והן מתין בה ג' מיתות אמר לה אין אשה חכמה אלא בפלך. אמר לו הורקנוס בנו בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה אבדת ממני ג' מאות כור מעשר בכל שנה? א"ל ישרפו ד"ת ולא ימסרו דברי תורה לנשים.